

РОЗДІЛ 8

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

УДК 343.44

DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-9/66>

ОСОБЛИВОСТІ ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ ЗА ПОРУШЕННЯ НЕДОТОРКАНОСТІ ЖИТЛА В КРИМІНАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

SPECIAL FEATURES OF PUNISHMENT FOR VIOLATION OF THE INVIOABILITY OF HOUSING IN THE CRIMINAL LEGISLATION OF UKRAINE

Бобчинський П.М., аспірант кафедри кримінального права та кримінології
Одеський державний університет внутрішніх справ

Конопельський В.Я., д.ю.н., професор,
завідувач кафедри кримінального права та кримінології
Одеський державний університет внутрішніх справ

У статті здійснено аналіз особливостей призначення покарання за порушення недоторканості житла за кримінальним законодавством України. На підставі кримінально-правової характеристики санкції кримінально-правової норми ст. 162 Кримінального кодексу України та судової практики щодо призначення покарань за ст. 162 Кримінального кодексу України у період 2019–2023 рр. виявлені певні закономірності щодо відповідності практики застосування закріплених у санкції ст. 162 Кримінального кодексу України видам та розмірам покарання, а також реалізації цілям покарання. На підставі співставлення законодавчого закріплення та правозастосовної практики виявлені певні невідповідності практики застосування закріплених у санкції ст. 162 Кримінального кодексу України видам та розмірам покарання. Встановлено, що у Кримінальному кодексі України ч. 1. ст. 162 КК України, передбачає такі види покарань як: штраф від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; виправні роботи на строк до двох років; обмеження волі на строк до трьох років, а отже є кримінальним проступком, ч. 2. ст. 162 Кримінального кодексу України передбачає покарання у виді позбавлення волі на строк рідко застосовується до ч. 2 ст. 162 Кримінального кодексу України, і є дуже розповсюдженим щодо ч. 1 ст. 162 Кримінального кодексу України, хоча не передбачений санкцією відповідно частини статті. Доведено, що покарання у виді позбавлення волі на певний строк за ч. 1 ст. 162 Кримінального кодексу призначається у випадках призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень або за сукупністю вироків. Окрім покарання у виді позбавлення волі на певний строк найбільш частіше призначаються за ч. 1 ст. 162 Кримінального кодексу України, такі покарання як штраф та обмеження волі. Проте, серед покарань, що призначаються за ч. 1 ст. 162 Кримінального кодексу України також виявлені епізодичні випадки покарань, арешт, виправні роботи, громадські роботи.

Ключові слова: арешт, виправні роботи, громадські роботи, житло, кримінальні правопорушення, кримінальна відповідальність, обмеження волі, покарання, позбавлення волі на певний строк, недоторканість, санкція, штраф.

The article analyzes the peculiarities of sentencing for violation of the inviolability of housing under the criminal legislation of Ukraine. Based on the criminal-legal characteristics of the sanction of the criminal-legal norm of Art. 162 of the Criminal Code of Ukraine and judicial practice on sentencing under Art. 162 of the Criminal Code of Ukraine in the period 2019–2023, certain patterns were identified in the compliance of the practice of applying the sanctions of Art. 162 of the Criminal Code of Ukraine with the types and amounts of punishment, as well as the implementation of the goals of punishment. Based on a comparison of legislative consolidation and law enforcement practice, inconsistencies in the practice of applying the sanctions of Art. 162 of the Criminal Code of Ukraine by types and amounts of punishment were revealed. It was established that Part 1 of Art. 162 of the Criminal Code of Ukraine provides for the following types of punishment: a fine of fifty to one hundred non-taxable minimum incomes of citizens; correctional labor for up to two years; restriction of liberty for a term of up to three years, and therefore is a criminal offense, Part 2 of Article 162 of the Criminal Code of Ukraine provides for a punishment in the form of imprisonment for a term of two to five years, and therefore is a non-serious crime. However, in practice, such a type of punishment as imprisonment for a certain term is too rarely applied to Part 2 of Article 162 of the Criminal Code of Ukraine, and is very common in relation to Part 1 of Article 162 of the Criminal Code of Ukraine, although it is not provided for by a sanction in accordance with part of the article. It has been proven that the punishment in the form of imprisonment for a certain term under Part 1 of Article 162 of the Criminal Code is assigned in the options for assigning punishment for a combination of criminal offenses or for a combination of sentences. In addition to the punishment in the form of imprisonment for a certain term, the most frequently assigned punishments under Part 1 of Article 162 of the Criminal Code of Ukraine are a fine and restriction of liberty. However, among the punishments assigned under Part 1 of Article 162 of the Criminal Code of Ukraine also revealed epizootic cases of punishment, arrest, correctional labor, community service.

Key words: arrest, correctional labor, community service, housing, criminal offenses, criminal liability, restriction of freedom, punishment, imprisonment for a certain period, immunity, sanction, fine.

Постановка проблеми. Кримінальне право призначено служити інструментом для вирішення завдань, що стоять перед суспільством, визначених у ст. 1 КК України, це: правове забезпечення охорони прав і свобод людини і громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки, довкілля, конституційного устрою України від кримінально-протиправних посягань, забезпечення миру і безпеки людства, а також запобігання кримінальним правопорушенням. Відповідно до встановлених завдань основне призначення

кримінального права – охорона суспільних відносин від злочинних посягань та запобігання кримінальним правопорушенням. Роль запобігання та завдання кримінального права підкріплюються і цілями покарання (ч. 2 ст. 50 КК України), де, зокрема, зазначається, що з цілей покарання є запобігання вчиненню нових кримінальних правопорушень як засудженими, так і іншими особами. Таким чином, відповідно до законодавства у цьому полягає роль (функція) запобігання покарання – служити інструментом виконання завдань, що

стоять перед суспільством – охороняти суспільні відносини і запобігати вчиненню кримінальних правопорушень. Зміст кримінального покарання полягає у його здатності забезпечити охорону громадських інтересів від злочинних посягань та, зважаючи грозою покарання, запобігати вчиненню кримінальних правопорушень. Свою запобіжну роль покарання здійснює такими засобами, як формування правових заборон у вигляді складів кримінальних правопорушень та встановлення за них покарання, тобто визначає конкретне його покарання вид та розмір. Держава у вигляді кримінально-правової заборони дає свою негативну оцінку окремим формам людської поведінки, визначаючи, що є злочинним та незлочинним. При цьому норма кримінального закону, з одного боку, що забороняє особам під страхом покарання вчиняти злочинне діяння, з іншого – наказує суду піддати особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, певному покаранню, тому не можна не визнати того факту, що покарання, поряд із кримінальним, є одним із основних інститутів системи кримінального права. Саме покарання служить ефективним засобом, за допомогою якого відновлюється нормальний стан правопорядку в суспільстві та засобом запобігання. Особливого інтересу передбачає особливості покарання за порушення недоторканості житла в кримінальному законодавстві України.

Аналіз стану дослідження. Проблему кримінальної відповідальності за порушення недоторканості житла досліджували, зокрема, Маляренко В. Т., Шибіко В. П., Андрушко П. П., Лихова С. Я., Петрухін І. І., Саліт П. І., Дем'яненко Ю. І., Жмур Ю. М., Кваша О. О., Присяжнюк І. І., Загинеи-Заболотенко З. А., Хавронюк М. І., Чупринський Б. О. Проте питанням з'ясування правової природи, сутності та змісту покарання, а також особливостей призначення покарання за порушення недоторканості житла присвячено не достатньо уваги. Отже, є додаткова необхідність аналізу зазначених питань, зокрема особливостей призначення покарання за порушення недоторканості житла на підставі судової практики.

Метою статті є аналіз особливостей призначення покарання за порушення недоторканості житла в кримінальному законодавстві України та встановлення певних закономірностей на підставі судової практики.

Виклад основного матеріалу. Одним із вагомих складників форм реалізації кримінальної відповідальності за суспільно-небезпечні посягання на будь-які суспільні відносини, зокрема стосовно ст. 162 КК України є покарання. А отже, через аналіз санкцій кримінального правопорушення передбаченого ст. 162 КК України маємо можливість проаналізувати рівень суспільної безпеки відповідного кримінального правопорушення, а також з'ясувати особливості призначення покарання передбачених ст. 162 КК України та відповідність закріплених санкцій реалізації цілей покарання. Так, Денисова Т. А., зазначає: санкція – це обов'язковий складник статті (або частини статті) Особливої частини КК України, який містить у собі модель виду й обсягу покарання, адекватного суспільній небезпечності злочинного діяння. Санкція розкриває правовий аспект кримінального покарання, вказуючи на його вид та обсяг, виконуючи при цьому роль моделі кримінального покарання, передбаченого за вчинений злочин. Однією з основних особливостей запропонованого визначення є вказівка на те, що санкція обов'язково має бути адекватною, справедливою, тобто величина санкції кримінально-правової норми повинна перебувати в прямій залежності від реальної суспільної небезпечності того діяння, яке описується в диспозиції, й узгоджуватися з іншими санкціями, а також бути сумірною з рівнем соціальної значущості тих чи інших благ і свобод, які втрачає або в яких обмежується засуджений [2, с. 135]. Відповідно,

санкція має відповідати суспільній небезпечності діяння, надавати можливості індивідуалізувати покарання, враховуючи принципи та загальні засади призначення покарання. Ступінь небезпечності вчиненого протиправного діяння виступає основним критерієм для встановлення змісту та характеру санкції [5, с. 96]. Книженко О. О. в своїй роботі вказує, що матеріальною основою санкції є суспільна небезпечність, яка виявляється не тільки у суспільній небезпечності діяння, суспільній небезпечності наслідку, суспільної небезпечності винного, а й в оцінці значущості об'єктів посягання. У зв'язку з цим автор пропонує як першочергове завдання побудови моделі санкцій визначити ієрархічність системи суспільних відносин – об'єктів посягання як початкового фактору створення системи санкцій й визначення меж кожної конкретної санкції. На переконання науковця, вказана система може бути побудована на двох рівнях (за родовими та безпосередніми об'єктами) й охоплювати всі об'єкти посягання, розташовуючи їх у певному порядку, який зростає чи зменшується залежно від ступеня соціальної значущості відносин [4, с. 84]. Демидов Ю. А. вважає, що характер суспільної небезпечності залежить від тієї сфери цінностей суспільного життя, на яку посягає злочин. Учений відстоює думку, що незважаючи на те, що характер суспільної небезпечності конкретного злочину визначається належністю до тієї чи іншої групи злочинів, він конкретизований змістом цінності безпосереднього об'єкта посягання. Чим цінніший об'єкт, тим більш небезпечним за інших рівних умов є злочинне посягання на нього [3, с. 73]. Автор відстоює позицію, що у кримінальному праві суспільна небезпечність злочину оцінюється законом та судом. Закон оцінює суспільну небезпечність типу (виду) злочину, а суд – окремо взятого злочину, кримінальну справу про вчинення якого він розглядає. Законодавчою оцінкою суспільної небезпечності злочину є санкція кримінально-правової норми. Санкція у кримінальному праві є універсальною формою оцінки суспільної небезпечності, відображаючи специфіку кримінального права. Будь-яка кримінально-правова заборона, звернена до громадян, забезпечена санкцією, яка визначає покарання [4, с. 85]. Також, на що варто звернути увагу, є те, що санкція має бути узгоджена із санкціями за вчинення схожих за видом і характером кримінальних правопорушень. Санкція має давати можливість індивідуалізувати покарання, враховуючи принципи та загальні засади призначення покарання. У процесі призначення покарання ключове значення має зокрема відносно-визначена санкція. Так, відносно-визначені санкції дозволяють індивідуалізувати покарання, враховуючи ступінь тяжкості вчиненого злочину, особу винного та обставини що пом'якшують або обтяжують покарання. Відносно-визначені санкції встановлюють мінімальні та максимальні межі призначеного покарання (позбавлення волі на строк від ... до ... років) та можуть передбачати лише максимальні межі покарання [6, с. 228]. Шляхом встановлення в КК відносно-визначених санкцій законодавець дає можливість суду, виходячи з конкретних обставин кримінального провадження, в судовому процесі призначити покарання, необхідне і достатнє для виправлення особи та попередження нових кримінальних правопорушень. Як зазначає Шинальський О. І., для надання можливості індивідуалізувати покарання законодавець, встановлюючи норми, що регулюють застосування покарань, враховує всю різноманітність життєвих ситуацій, які можуть виникнути на практиці, і вже в самому законі намагається хоча б у загальній формі сформулювати відповідні положення, які б індивідуалізували призначення покарання [8, с. 15]. Проте окрім відносно-визначених санкцій у кримінальному праві визначені й альтернативні санкції, які також відіграють особливе значення при призначенні покарання.

Санкції мають будуватися на принципах доцільності, обґрунтованості, законності, рівності громадян перед законом, гуманізму, вини, справедливості, невідворотності кримінальної відповідальності, індивідуалізації покарання та економії заходів кримінально-правового впливу. Конструювання санкцій має будуватися з урахуванням певних принципів, що впливають один з одного. Так, принципи обґрунтованості, справедливості, доцільності та вини можна охарактеризувати таким чином. Санкції повинні відповідати змісту суспільно небезпечного діяння, від якого охороняє суспільство кримінально-правова норма. Це означає, що якщо санкції деяких норм Особливої частини КК збігаються, то повинен збігатися і суспільно небезпечний рівень цих дій, і навпаки, якщо суспільна небезпека діяння приблизно однакова, то повинний збігатися розмір санкції [5, с. 102].

Отже, рівень суспільної небезпеки кримінального правопорушення передбаченого ст. 162 КК України напряму залежить або пов'язаний із санкціями відповідної статті.

Наступним напрямком нашого дослідження є з'ясування особливостей призначення покарання передбачених ст. 162 КК України, а також відповідність закріплених санкцій у ст. 162 КК України реалізації цілей покарання. Досліджуючи санкції (покарання) передбачені у ст. 162 КК України виявлено, що ст. 162 КК України має наступні види та розміри покарання, які можуть бути призначити на вчинення відповідного кримінального правопорушення: за ч. 1. ст. 162 КК України, передбачає такі види покарань як: штраф від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; виправні роботи на строк до двох років; обмеження волі на строк до трьох років (кримінальний проступок); за ч. 2. ст. 162 КК України передбачає таке покарання як позбавлення волі на строк від двох до п'яти років (нетяжкий злочин).

Підставою для визначення певних закономірностей особливостей призначення покарання передбачених ст. 162 КК України стали показники чинної судової практики щодо призначення закріплених покарань, а саме конкретних видів та термінів. Аналізу піддавалися дані за період 2019–2023 роки («Форма б» («Звіт про осіб притягнутих до кримінальної відповідальності та види»)) [7].

Так, маємо зазначити наступні показники:

У 2019 році за ч. 1, ч. 2 ст. 162 КК України засуджено 220 осіб. З 220 осіб – 207 осіб за ч. 1 ст. 162 КК України та 17 осіб за ч. 2 ст. 162 КК України. До засуджених за ч. 1 ст. 162 КК України були призначені наступні покарання: 15 – позбавлення волі (з них: понад 1 рік до 2 років включно – 2, понад 2 роки до 3 років включно – 5, понад 3 роки до 5 років включно – 7, понад 5 років до 10 років включно – 1); 12 – обмеження волі, 1 – громадські роботи; 124 – штраф. Кількість осіб, яким призначено покарання за сукупністю злочинів – 31; кількість осіб, яким призначено покарання за сукупністю вироків – 23. До засуджених за ч. 2 ст. 162 КК України були призначені наступні покарання: 3 – позбавлення волі (з них: понад 1 рік до 2 років включно – 1, понад 2 роки до 3 років включно – 1, понад 3 роки до 5 років включно – 1); 1 – громадські роботи. Кількість осіб, яким призначено покарання за сукупністю злочинів – 2; кількість осіб, яким призначено покарання за сукупністю вироків – 2.

У 2020 році за ч. 1, ч. 2 ст. 162 КК України засуджено 327 осіб. З 327 осіб – 308 осіб за ч. 1 ст. 162 КК України та 19 осіб за ч. 2 ст. 162 КК України. До засуджених за ч. 1 ст. 162 КК України були призначені наступні покарання: 24 – позбавлення волі (з них: 1 рік – 4, понад 1 рік до 2 років включно – 3, понад 2 роки до 3 років включно – 6, понад 3 роки до 5 років включно – 8, понад 5 років до 10 років включно – 3); 25 – обмеження волі, 2 – виправні роботи, 3 – громадські роботи; 178 – штраф. Кількість осіб, яким призначено покарання за сукупністю злочинів – 28;

кількість осіб, яким призначено покарання за сукупністю вироків – 31. До засуджених за ч. 2 ст. 162 КК України були призначені наступні покарання: 2 – позбавлення волі (з них: понад 1 рік до 2 років включно – 1, понад 2 роки до 3 років включно – 1); 2 – штраф. Кількість осіб, яким призначено покарання за сукупністю злочинів – 10; кількість осіб, яким призначено покарання за сукупністю вироків – 0.

У 2021 році за ч. 1, ч. 2 ст. 162 КК України засуджено 412 осіб. З 412 осіб – 399 осіб за ч. 1 ст. 162 КК України та 13 осіб за ч. 2 ст. 162 КК України. До засуджених за ч. 1 ст. 162 КК України були призначені наступні покарання: 14 – позбавлення волі (з них: понад 1 рік до 2 років включно – 4, понад 2 роки до 3 років включно – 3, понад 3 роки до 5 років включно – 6, понад 5 років до 10 років включно – 1); 48 – обмеження волі, 1 – арешт, 1 – виправні роботи, 2 – громадські роботи; 228 – штраф. Кількість осіб, яким призначено покарання за сукупністю злочинів – 38; кількість осіб, яким призначено покарання за сукупністю вироків – 29. До засуджених за ч. 2 ст. 162 КК України були призначені наступні покарання: 4 – позбавлення волі (з них: понад 2 роки до 3 років включно – 3, понад 3 роки до 5 років включно – 1); 1 – обмеження волі. Кількість осіб, яким призначено покарання за сукупністю злочинів – 2; кількість осіб, яким призначено покарання за сукупністю вироків – 1.

У 2022 році за ч. 1, ч. 2 ст. 162 КК України засуджено 315 осіб. З 315 осіб – 313 осіб за ч. 1 ст. 162 КК України та 2 особи за ч. 2 ст. 162 КК України. До засуджених за ч. 1 ст. 162 КК України були призначені наступні покарання: 24 – позбавлення волі (з них: 1 рік – 1, понад 1 рік до 2 років включно – 8, понад 2 роки до 3 років включно – 3, понад 3 роки до 5 років включно – 11, понад 5 років до 10 років включно – 1); 33 – обмеження волі; 1 – арешт; 3 – громадські роботи; 177 – штраф. Кількість осіб, яким призначено покарання за сукупністю злочинів – 27; кількість осіб, яким призначено покарання за сукупністю вироків – 40. До засуджених за ч. 2 ст. 162 КК України не призначались покарання. Кількість осіб, яким призначено покарання за сукупністю злочинів – 2.

У 2023 році за ч. 1, ч. 2 ст. 162 КК України засуджено 30 осіб. З 30 осіб – 29 осіб за ч. 1 ст. 162 КК України та 1 особа за ч. 2 ст. 162 КК України. До засуджених за ч. 1 ст. 162 КК України були призначені наступні покарання: 24 – позбавлення волі (з них: 1 рік – 2, понад 1 рік до 2 років включно – 2, понад 2 роки до 3 років включно – 3, понад 3 роки до 5 років включно – 15, понад 5 років до 10 років включно – 7); 33 – обмеження волі; 3 – громадські роботи; 245 – штраф. Кількість осіб, яким призначено покарання за сукупністю злочинів – 40; кількість осіб, яким призначено покарання за сукупністю вироків – 46. До засуджених за ч. 2 ст. 162 КК України були призначені наступні покарання: 1 – позбавлення волі (понад 2 роки до 3 років включно); 1 – обмеження волі. Кількість осіб, яким призначено покарання за сукупністю злочинів – 3; кількість осіб, яким призначено покарання за сукупністю вироків – 1.

Таким чином, в період з 2019 по 2023 рік було засуджено 1304 особи, яким було призначено покарання за вчинення кримінального правопорушення передбаченого ст. 162 КК України. За вказаний період було призначено покарання у виді позбавлення волі на певний строк навіть відносно ч. 1 ст. 162 КК України (106 випадків), хоча санкція відповідної частини не передбачає такий вид покарання. Щодо ч. 2 ст. 162 КК України показники застосування покарання у виді позбавлення волі значно менші (10 випадків) крім того, у 2022 році взагалі не має засуджених за ч. 2 ст. 162 КК України. Окрім зазначеного слід також вказати й ті покарання, які взагалі не закріплює ст. 162 КК України, а саме арешт та громадські роботи. Так, відповідні покарання мають місце призначення

у 2019 році 1 випадок призначення громадських робіт, 2020 році – 3 випадки; у 2021 році – 2 випадки; у 2022 році 3 випадки; у 2023 році – 3 випадки. Щодо арешту: у 2021 році – 1 випадок, у 2022 році – 1 випадок. Відносно таких покарань виникає питання щодо їх призначення, що вимагає додаткового аналізу.

Крім того, слід вказати й на ті показники за вказаний період, які складають найбільшу кількість покарань. До таких покарань відносяться: штраф – 952 випадки, а також обмеження волі – 151 випадок.

Особливого інтересу передбачає дослідження призначення покарання у виді позбавлення волі на певний строк, обмеження волі та штраф на підставі отриманих даних. Так, як з наведених даних вбачається, що до осіб, які порушують недоторканість житла вказані основні покарання, призначались в більшій кількості. Варто зазначити, що хоча позбавлення волі й призначалося частіше, проте цей вид покарання у діючому законодавстві не передбачено санкцією ч. 1 ст. 162 КК України. Втім, вказане покарання може мати місце у випадках застосування ч. 4 ст. 65 КК України, а саме при призначенні покарання більш суворого, ніж передбачено відповідною статтею (ст. 162 КК) на підставі ст. 70 та 71 КК (за сукупністю кримінальних правопорушень і за сукупністю вироків). При аналізі «Форми б» («Звіт про осіб притягнутих до кримінальної відповідальності та види») нами було звернено увагу на кількість осіб, яким призначено покарання за сукупністю злочинів та за сукупністю вироків. Так, за досліджуваний період маємо вказати наступну кількість у 2019 році – кількість осіб, яким призначено покарання за сукупністю злочинів – 33; кількість осіб, яким призначено покарання за сукупністю вироків – 25; у 2020 році – кількість осіб, яким призначено покарання за сукупністю злочинів – 38; кількість осіб, яким призначено покарання за сукупністю вироків – 31; у 2021 році – кількість осіб, яким призначено покарання за сукупністю злочинів – 40; кількість осіб, яким призначено покарання за сукупністю вироків – 30; у 2022 році – кількість осіб, яким призначено покарання за сукупністю злочинів – 29; кількість осіб, яким призначено покарання за сукупністю вироків – 40; у 2023 році – кількість осіб, яким призначено покарання за сукупністю злочинів – 43; кількість осіб, яким призначено покарання за сукупністю вироків – 47. І більшість випадків складає кількість осіб, яким призначено покарання за сукупністю злочинів та за сукупністю вироків за ч. 1 ст. 162 КК України, що навіть враховуючи підстави передбачені ст. ст. 70 та 71 КК не надає повного пояснення призначення покарання у виді позбавлення волі на певний строк. Отже, загальна кількість призначених покарань у виді позбавлення волі за сукупністю кримінальних правопорушень 183 випадки, щодо призначених покарань у виді позбавлення волі за сукупністю вироків – 173 випадки. Для підтвердження або навпаки думки щодо можливого застосування покарання у виді позбавлення волі на певний строк за ч. 1 ст. 162 КК України нами були опрацьовані винесені вирок за ст. 162 КК України за період 2019–2023 рр. (відповідні дані були взяті з Єдиного державного реєстру судових рішень). Так, зокрема вирок 2019 р., 13 січня 2019 року приблизно о 22 годині 00 хвилин обвинувачений ОСОБА_5 знаходився по АДРЕСА_2, де у нього виник умисел на незаконне проникнення до чужого житла. Так, обвинувачений ОСОБА_5 діючи умисно, в порушення ст. 30 Конституції України, яка гарантує право на недоторканість житла, вільно зайшов на територію домоволодіння по АДРЕСА_2, яке на праві приватної власності належить потерпілій ОСОБА_7, де через входні двері незаконно проник у середину житлового будинку. Вказані дії обвинуваченого ОСОБА_5 кваліфіковано за ч. 1 ст. 162 КК України, тобто незаконне проникнення до житла особи.

Окрім того, 13 січня 2019 року приблизно о 22 годині 00 хвилин обвинувачений ОСОБА_5 знаходився у будинку АДРЕСА_3, який належить потерпілій ОСОБА_7 ... Вказані дії обвинуваченого ОСОБА_5 кваліфіковано за ч. 1 ст. 125 КК України, тобто умисне легке тілесне ушкодження. Окрім того, 09 січня 2019 року приблизно о 19 годині 00 хвилин в обвинуваченого ОСОБА_5, який знаходився по АДРЕСА_4, виник умисел на таємне викрадення чужого майна з приміщення торговельного кіоску «ІНФОРМАЦІЯ_2», який належить на праві приватної власності потерпілій ОСОБА_8 ... Вказані дії обвинуваченого ОСОБА_5 кваліфіковано за ч. 3 ст. 185 КК України, тобто таємне викрадення чужого майна (крадіжка), поєднана з проникненням у інше приміщення.

Продовжуючи свою злочинну діяльність, 10 січня 2019 року приблизно о 01 годині 00 хвилин в обвинуваченого ОСОБА_5, який знаходився у місті Ямпіль Вінницької області, виник умисел на таємне викрадення чужого майна з приміщення перукарні «Інстайл-2», яке розташоване по вулиці Соборна, 31-а у місті Ямпіль Вінницької області.... Вказані дії обвинуваченого ОСОБА_5 кваліфіковано за ч. 3 ст. 185 КК України, тобто таємне викрадення чужого майна (крадіжка) вчинена повторно, поєднана з проникненням у інше приміщення.... На підставі вищевказаного суд ухвалив: ОСОБА_5 визнати винуватим у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 125 КК України та призначити йому покарання у виді громадських робіт на строк сто годин. ОСОБА_5 визнати винуватим у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 162 КК України та призначити йому покарання у виді обмеження волі строком на один рік. ОСОБА_5 визнати винуватим у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 185 КК України та призначити йому покарання у виді позбавлення волі строком три роки. На підставі ч. 1 ст. 70 та ч. 1 ст. 72 КК України шляхом поглинення менш суворого покарання більш суворим остаточно призначити ОСОБА_5 покарання у виді позбавлення волі строком три роки [1]. Подібні приклади вироків мають місце й у 2020–2023 роках.

Окрім позбавлення волі на певний строк, серед тих покарань, які не визначені у ст. 162 КК України, хоча епізодично, призначаються громадські роботи, арешт. На підставі звітності ДСА за 2019–2023 рр. такий вид покарання як громадські роботи також застосовувався до засуджених, які вчинили кримінальне правопорушення передбачене ст. 162 КК України. Так за 2019 рік – 1 випадок; 2020 рік – 3; 2021 рік – 2; 2022 рік – 3; 2023 рік – 3. Щодо покарання у виді арешту у 2021 році – 1 випадок, у 2022 році – 1 випадок.

Серед покарань, які закріплені у ч. 1 ст. 162 КК України маємо звернути увагу на такий вид покарання, як виправні роботи. Так за 2019 рік – 0 випадків; 2020 рік – 2; 2021 рік – 1; 2022 рік – 0; 2023 рік – 0. Отже, такий вид покарання, як бачимо не має належної реалізації, а тому виникає питання, чи є необхідність у його закріпленні у ст. 162 КК України.

Інша ситуація спостерігається у відношенні таких видів покарання, як штраф та обмеження волі. Відповідні покарання ми виявили як найбільш розповсюджені, тому розглянемо та проаналізуємо їх більш конкретно.

Такий вид покарання як штраф передбачений у ст. 162 КК. За 2019–2023 роки налічується 952 випадків його застосування. При цьому у 2019 році – 124 випадки; 2020 році – 178; 2021 році – 228; у 2022 році – 177; у 2023 році – 245. Слід вказати на те, що показники щодо застосування цього виду покарання збільшуються, а отже маємо зазначити дієвість цього покарання, тим більш якщо порівнювати із загальною кількістю засуджених за вказані роки 1304 особи з них до яких застосовувався штраф 952 випадки.

Наступний вид покарання, який також зазначений у санкції ст. 162 КК України і визначений нами який складає найбільшу кількість призначення – обмеження волі. За 2019–2023 рр. маємо наступні дані щодо його застосування: у 2019 році – 12 випадків; у 2020 році – 25; у 2021 році – 48; у 2022 році – 33; у 2023 році – 33. Отже, загалом 151 випадок призначення. При цьому, спостерігається нестабільність щодо призначення цього покарання, так з 2019 року до 2021 року відбувалось збільшення, у 2022 та 2023 роках показники схожі і представлені як 33 випадки. Проте варто зазначити що вказані останні роки мають зменшення порівняно з 2020 роком.

Висновки. Підсумовуючи зазначене слід наголосити на наступному. Співставлення законодавчого закріплення та правозастосовної практики відносно ст. 162 КК України виявили певні невідповідності практики застосування закріплених у санкції ст. 162 КК України, а саме видам та розмірам покарання. Законодавчо закріплено, ч. 1 ст. 162 КК України, передбачає такі види покарань як: штраф від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів

доходів громадян; виправні роботи на строк до двох років; обмеження волі на строк до трьох років, а отже є кримінальним проступком за який призначаються усі вищезазначені покарання, щодо ч. 2. ст. 162 КК України вона передбачає покарання у виді позбавлення волі на строк від двох до п'яти років, а отже є нетяжким злочином. Проте на практиці такий вид покарання як позбавлення волі на певний строк надто рідко застосовується до ч. 2 ст. 162 КК України, і є дуже розповсюдженим щодо ч. 1 ст. 162 КК України, хоча не передбачений санкцією відповідно статті. Маємо зазначити, що покарання у виді позбавлення волі на певний строк за ч. 1 ст. 162 КК України призначається у випадках призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень або за сукупністю вироків. Окрім покарання у виді позбавлення волі на певний строк найбільш частіше призначаються за ст. 162 КК України такі покарання як штраф та обмеження волі. Проте, серед покарань, що призначаються епізодично за ч. 1 ст. 162 Кримінального кодексу України виявлені арешт, виправні роботи, громадські роботи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вирок Ямпільського районного суду Вінницької області у місті Ямпіль Вінницької області від 09 квітня 2019 р. у справі № 153/164/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81027660> (дата звернення: 04.08.2024).
2. Денисова Т. А. Кримінальне покарання та функції його призначення і виконання за законодавством України : навчальний посібник. Запоріжжя : ГУ «ЗІДМУ», 2004. 152 с.
3. Кримінально-виконавче право : навчальний посібник / Т. А. Денисова, М. М. Мінаєв, В. А. Бадира, С. Ф. Денисов, В. Г. Хашев ; за ред. Т. А. Денисової. Київ : Істина, 2008. 400 с.
4. Книженко О. О. Урахування диференціації та індивідуалізації відповідальності під час встановлення кримінально-правових санкцій. *Наше право*. 2011. № 2. Ч. 2. С. 81–86.
5. Корабель М. Г., Шинкарьов Ю. В. Конфіскація майна як вид кримінального покарання : монографія. Харків : Право, 2018. 176 с.
6. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник. Харків : Консум, 2001. 656 с.
7. Судова статистика за 2019–2023 рр. Судова влада України. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/ (дата звернення: 20.07.2024).
8. Шинальський О. І. Покарання в системі засобів протидії злочинності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2003. 20 с.